

# **Dictamen de l'Informe de política lingüística 2014**

**Comissió Permanent del Consell Social de la Llengua Catalana**



Generalitat de Catalunya  
**Departament de Cultura**

# DICTAMEN

## DE L'INFORME DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA 2014

Comissió Permanent del Consell Social de la Llengua Catalana  
Direcció General de Política Lingüística  
Departament de Cultura  
Generalitat de Catalunya

**Ponent: Miquel Àngel Pradilla Cardona, professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili i membre de la Comissió Permanent del Consell Social de la Llengua Catalana**  
**Barcelona, 3 de novembre de 2015**

Aquest dictamen consta de cinc parts: primer, exposem el marc legal que regula i empara la realització d'aquest tipus de dictamen; segon, resumim el contingut i l'estructura de l'informe objecte de valoració; tercer, aportem observacions que afecten tot l'informe; quart, presentem les observacions específiques per a cada part de l'informe; i cinquè i últim, presentem les conclusions.

Les valoracions exposades en aquest dictamen tenen com a únic objectiu contribuir de manera objectiva i constructiva a millorar el disseny de polítiques lingüístiques, així com el disseny i continguts de futurs informes. És per això que les observacions que es presenten a continuació giren al voltant de tres aspectes: la valoració de les accions portades a terme; la selecció de continguts aportats a l'informe i la seva presentació. Per a la redacció d'aquest dictamen, s'han consultats informes i dictàmens anteriors.

### I. ANTECEDENTS

### II. CONTINGUT

*L'Informe de política lingüística 2014* consta de set parts ben diferenciades. Aquest dictamen s'ocuparà de sintetitzar-ne els continguts i de fer-ne una valoració crítica. En relació amb els annexos, ens referirem breument al pressupost destinat al foment de la llengua.

#### 1. La situació lingüística de 2014

En aquest apartat l'Informe de Política Lingüística incorpora una anàlisi més detallada dels principals factors que condicionen la vitalitat i l'ús de la llengua segons les dades de l'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població 2014.

##### 1.1. La població de Catalunya segons l'origen familiar i el lloc de naixement

Del total de la població de Catalunya l'any 2014 (al voltant de 7,5 milions

d'habitants), més d'un terç no hi ha nascut: un 18,5% ha nascut a la resta de l'Estat i un 17,2% a l'estranger. Pel que fa a la llengua dels nats a l'estranger, és important destacar que el 24,5%, quasi una quarta part de la població, és de parla castellana.

Quant a l'origen familiar, variable especialment rellevant a l'hora de determinar la llengua inicial, només un 28,6% de la població té tots dos progenitors nats a Catalunya. El grup més important és el dels dos progenitors nats a la resta de l'Estat, un 38,2%.

Si correlacionem edat i lloc de naixement, hi ha algunes informacions que ens convé retenir: el percentatge d'autòctons disminueix amb l'edat; a partir dels 60 anys el grup de nats a la resta de l'Estat supera els nats a Catalunya; la població estrangera té una forta presència entre els 15 i els 49 anys, amb un protagonisme especial entre 24 i 34 anys (un de cada tres habitants). Pel que fa al sexe, la majoria de la població nascuda a la resta de l'Estat són dones; en canvi, en la població estrangera hi predominen els homes.

## 1.2. La base demolingüística: llengua inicial i llengua d'identificació

L'estructura de la població a Catalunya segons la *llengua inicial* --això és, la llengua apresada a la llar-- presenta un grup, el castellanoparlant, que aglutina més de la meitat de la població (55,1%). El grup històric, el catalanoparlant, no arriba al terç de la població (31%). I, finalment, el grup que acull l'extraordinària amalgama de parlants d'altres llengües mostra un percentatge del 10,6%.

Com és sabut, la minorització percentual del grup lingüístic autòcton s'explica per l'alteració demolingüística de les migracions històriques i recents. Les històriques, especialment intenses entre els anys 1950-1970, van aportar un contingent molt important de persones, majoritàriament castellanoparlants. Les recents, en augment sostingut des de mitjan dècada dels noranta del segle passat, han diversificat extraordinàriament l'ecosistema comunicatiu a Catalunya amb un horitzó de tres-centes llengües. Val a dir, tanmateix, que el mosaic lingüístic que ens han fornit les noves migracions presenta grups força desequilibrats quant a l'aportació de parlants: l'arabòfon seria el més destacat; el castellanoparlant, també de gran pes, té força rellevància perquè és decisiu en l'augment del diferencial demolingüístic amb el grup catalanoparlant que ja van impulsar les migracions històriques.

El contrast entre els resultats de la llengua inicial i la *llengua d'identificació* és determinant en la caracterització de l'evolució de la llengua principal de l'individu en la seva trajectòria vital. Entenem com a llengua d'identificació la que l'individu considera com la seva llengua en el moment de contestar l'enquesta. La llengua d'identificació ens aporta una informació cabdal vinculada a la identitat lingüística, a la representació de la llengua en definitiva. I esdevé un dels indicadors més objectius de la capacitat d'atracció o de retracció d'una varietat lingüística.

A l'hora de contrastar els resultats entre la llengua inicial i la llengua d'identificació s'hi observa com els catalanòfons per identificació superen en 5,4 punts als catalanoparlants inicials, mentre que els castellanòfons per identificació mostren 7,6 punts menys que els castellanoparlants inicials. Així, mentre el diferencial entre

catalanoparlants i castellanoparlants inicials és de 24,1 punts, el contrast entre els grups d'identificació s'ha reduït a 11,1 punts. Al seu torn, els parlants inicials d'altres llengües també presenten un diferencial negatiu de 2 punts pel que fa a la llengua d'identificació. D'aquestes dades es desprèn que en l'intercanvi de fluxos de persones entre els grups lingüístics majoritaris la llengua catalana hi surt guanyant: 750.000 persones (un 12,1% de la població de 15 anys i més) té el català com a llengua d'identificació malgrat tenir com a llengua inicial una altra llengua (principalment el castellà).

### 1.3. Els coneixements lingüístics de la població

Quant a les habilitats competencials en llengua catalana, la capacitat d'entendre-la presenta uns resultats tendents a la universalització (94,3%). Vuit de cada deu persones declara saber-la parlar (80,4%). Aquesta dada ens ofereix diverses lectures. La positiva arribaria amb la correlació amb la llengua inicial: prop dels dos terços de la població que declara saber-la parlar no la té com a llengua inicial (49%). La negativa destacaria una incompetència que afectaria quasi a una cinquena part dels individus que viuen a Catalunya.

En relació amb les competències lectoescriptores, l'habilitat d'escriure, fortament vinculada a l'accés de la llengua catalana a l'ensenyament, continua sent la més deficitària i la que presenta un recorregut de millora més important. Malgrat haver experimentat uns increments importants a mesura que van avançant les generacions que passen pel sistema educatiu, més d'una de cada tres persones (39,6%) es declara incompetent a l'hora d'escriure en català.

En aquest informe, a diferència del de l'any 2013, se'ns posen a l'abast les dades competencials obtingudes mitjançant el procediment escalar (gens ni mica, poc, regular, força i perfectament). Els resultats obtinguts en les diferents habilitats per al nivell *força + perfectament* són els següents: entendre 80,7%, parlar 65,6%, llegir, 69,7% i escriure 48,7%.

L'Informe 2014 també ens aporta les dades competencials del Cens lingüístic 2011. La important sèrie de censos que s'han portat a terme des de 1981 mostra un creixement competencial continu fins l'any 1996. Amb l'arribada de les noves migracions les dades freqüencials –llevat de les referents a l'habilitat escriptora-experimenten retrocessos.

### 1.4. Els usos lingüístics de la població

L'EULP 2013 ens presenta una anàlisi matisada de la diversitat de contextos en què s'utilitzen les llengües. Alguns dels àmbits proposats poden ser interpretats com una mena de continuïtat de formalitat. Així, descansant en una base demolingüística minoritària, els usos on intervé la llengua catalana mostren els pitjors resultats en els àmbits de proximitat. Tot agafant com a referent la llengua a la llar, hi trobem alguns contextos, els de les xarxes socials més pròximes (*amb els amics, amb els veïns i amb els companys de feina*), que corroboren aquesta apreciació. D'altra banda, els àmbits on l'ús de la llengua catalana mostren unes magnituds més elevades, per damunt de la llengua en l'àmbit domèstic, són tots els de consum i serveis. L'ús predominant o combinat de la llengua catalana, tal com acabem de

comprovar, es mostra sensible a la formalitat comunicativa del context.

### **1.5. La llengua als mitjans de comunicació i les TIC**

Les dades que ens ofereix l'informe no ens permeten veure el pes real de la llengua catalana en els mitjans de comunicació, ja que mostren una orientació més qualitativa del consum. S'observa que la TV en català té una audiència important, però la gran oferta de televisió en castellà estableix una pugna força desigual. Una cosa semblant passa amb els mitjans de comunicació escrits (premsa diària). La ràdio en català, en canvi, gaudeix de molt bona salut i supera l'audiència en castellà pel que fa al consum exclusiu.

### **1.6. La llengua dels consums culturals**

El consum de cinema i de música en català parteix d'unes xifres molt baixes (5,5% i 13,3%, respectivament) i mostra una dinàmica decreixent en relació amb l'any anterior. D'altra banda, l'indicador de consum cultural més baix és el de videojocs, que ha arribat al percentatge exigü de l'1,6%. Contràriament, l'àmbit del teatre i de les arts escèniques presenta unes xifres d'espectadors que superen el consum teatral en castellà.

El món del llibre en català aglutina al voltant d'una quarta part dels lectors, una xifra força reeixida si la comparem amb el diferencial de l'oferta en castellà. En relació amb l'any anterior es troba estabilitzat.

### **1.7. Usos lingüístics a l'ensenyament**

L'ensenyament reglat a Catalunya, públic i privat, ha escolaritzat en català (model de conjunció lingüística) 164.877 alumnes estrangers. El curs 2012-2013 ja mostrava una estabilització de l'alumnat de fora de l'Estat espanyol. El curs 2013-2014 en presenta un lleuger descens.

La internacionalització creixent del sistema universitari català obre un debat important sobre la presència de la llengua catalana en tant que llengua pròpia. A hores d'ara, els estudis de màster són els que en presenten una disminució progressiva, paral·lela a l'increment de terceres llengües, fonamentalment l'anglès. Un increment de terceres llengües que el curs 2013-2014 s'ha vist interromput i paral·lelament s'ha produït un augment de la llengua castellana vinculat al creixement de l'alumnat llatinoamericà.

### **1.8. L'Administració de justícia**

L'àmbit judicial consolida una tendència decreixent, que situa el percentatge de sentències en català en un exigü 12,2%. El percentatge és superior si ens fixem en la documentació presentada en els registres de la propietat (16,9%), malgrat el decrement de 0,9 punts en relació amb l'any 2013. El nombre de documents notariais i de pòlisses intervingudes redactats en català s'ha estabilitzat en relació a l'any anterior on van destacar una davallada de 2 punts respecte al 2012.

## 2. L'acció de Govern

### 2.1. Promoció del coneixement del català

Pel que fa a l'ensenyament reglat, la població escolar catalana en la seva immensa majoria ha seguit el model de conjunció lingüística. Només 472 alumnes, procedents de 325 famílies, han sol·licitat fer l'ensenyament en castellà. L'alumnat procedent de l'estranger s'ha estabilitzat (164.877 alumnes) i les aules d'acollida, amb 8.850 alumnes (el 2013, 11.790), han continuat fent la funció integradora per a la qual van ser creades. Una funció que s'ha vist reforçada per la realització de 96 plans educatius d'entorn.

Les avaluacions externes realitzades al final de l'educació primària i al final d'ESO han dictaminat que el sistema educatiu català no genera diferències de competència lingüística entre la llengua catalana i la castellana.

Quant a l'ensenyament superior, s'ha avançat en la gestió integral de la plataforma multilingüe INTERCAT, un instrument que permet als alumnes de mobilitat introduir-se a la llengua i la cultura catalanes. D'altra banda, el conveni entre la Generalitat de Catalunya i les universitats catalanes de la CIFALC ha permès impulsar i garantir la formació i l'acreditació de llengües en l'àmbit universitari. Finalment, la convocatòria d'ajuts INTERLINGUA ha permès desenvolupar projectes diversos amb l'objectiu de garantir la presència de la llengua catalana i impulsar-ne l'ús en l'àmbit universitari.

Pel que fa a l'ensenyament del català a adults, el Departament d'Ensenyament ha propiciat una oferta important de formació, amb 8.451 alumnes matriculats en centres oficials de formació. El Consorci per a la Normalització Lingüística ha organitzat 3.229 cursos (el 2013, 3.374 cursos) amb 67.465 inscrits (el 2013, 78.790 inscrits). La davallada experimentada pel nombre de cursos i d'alumnes inscrits es deu a la paralització creixent dels fluxos migratoris. El 61% de les persones inscrites en els cursos del CPNL són novingudes.

En aquest àmbit, la formació presencial continua sent la modalitat més seguida. Tanmateix, la plataforma virtual Parla.cat ha incrementat el nombre d'usuaris 26.247 persones respecte al 2013, any que al seu torn va augmentar 28.404 persones respecte a l'any precedent. I l'espai virtual vinculat, Aula Mestra, continua augmentant el seu potencial amb la realització de 91 cursos específics nous i 1.349 alumnes.

L'àmbit ocupacional i empresarial també ha estat objecte d'atenció amb 61 cursos de català i 1064 inscrits a la formació ocupacional. Una formació que també s'ha potenciat en l'àmbit de l'Administració Pública, amb cursos de català per a persones de l'Administració local, l'Administració de l'Estat i l'Agència Tributària. I, finalment, en l'àmbit de la justícia 1.442 professionals han participat en els cursos de llengua catalana i de llenguatge jurídic.

## 2.2. La certificació de coneixements de català

Un conjunt d'institucions vinculades a l'Administració catalana certifica els coneixements de català d'acord amb el Marc europeu comú de referència. L'any 2014 han obtingut certificats de català 14.231 persones.

## 2.3. Eines i serveis per a la qualitat de la llengua

El Centre de Terminologia (TERMCAT) ha intervingut en la fase d'elaboració del procés d'estandardització de la llengua catalana tot normalitzant termes (316), aprofundint en la terminologia d'àmbits temàtics deficitaris i donant resposta a les consultes plantejades. S'han signat tot un seguit de convenis que albiren uns resultats futurs molt satisfactoris (Ministeri de Cultura del Govern d'Andorra, Departament de Salut, etc.).

D'altra banda els recursos en línia que ofereix la Generalitat de Catalunya per a facilitar l'ús del català (i l'occità) han tingut una demanda molt important i en creixement. Així, l'Optimot i els traductors automàtics han esdevingut eines molt útils.

## 2.4. Foment de l'ús del català

La Generalitat de Catalunya ha centrat els seus esforços en els àmbits on la situació de la llengua catalana es mostra més deficitària: socioeconòmic, oci, sanitat, justícia i cinema.

En el món socioeconòmic s'han subvencionat projectes destinats a incrementar la presència de la llengua catalana. Les petites i mitjanes empreses han rebut un tractament especial, amb accions de sensibilització i de reconeixement de bones pràctiques. En l'àmbit del comerç s'ha reforçat la col·laboració en la campanya "Oberts al català". També s'ha donat suport a empreses i establiments comercials perquè incorporin la llengua catalana com a llengua de treball.

En l'àmbit esportiu i de lleure, destaca la continuïtat del projecte de promoció de l'ús del català: "Mou-te en català". El món de la sanitat, s'han realitzat accions de formació lingüística i de millora dels recursos lingüístics vinculats a aquest àmbit del coneixement. En l'àmbit judicial s'han elaborat acords marc amb els col·legis professionals del món del dret per tal d'avançar en la presència de la llengua catalana en un entorn extraordinàriament deficitari. També s'han posat en marxa les campanyes "En català, també és de llei" i "I tu, jugues en català?". Finalment, en l'àmbit del cinema s'han realitzat un conjunt d'accions destinades a augmentar l'oferta en llengua catalana (s'han estrenat 49 llargmetratges doblats o subtitulats) i a afavorir-ne la demanda (sobretot, accions de visibilització de l'oferta).

Molt de bracet de la societat civil, el programa "Voluntariat per la llengua" ha consolidat la creació anual (des de 2009) d'unes deu mil parelles. Una societat civil que, des del món associatiu es corresponsabilitza de manera creixent amb

l'Administració en el foment de l'ús de la llengua catalana. L'any 2014 el cens d'entitats de foment de la llengua catalana assolí la xifra de 142 (22 més que el 2013).

D'altra banda, la presència a la xarxa dels òrgans de política lingüística s'ha consolidat i l'Administració atén i resol des de l'Oficina de Garanties Lingüístiques les peticions de la ciutadania, 556 el 2014 (l'any 2013, 1.650).

### **3. La projecció exterior**

El curs 2013-2014 la Xarxa d'Estudis Catalans a l'Exterior de l'Institut Ramon Llull ha ofert estudis de llengua i literatura catalanes a 86 universitats (el 2013, 114 universitats) de 26 països. 5.848 estudiants (el 2012-2013, 6.699 estudiants) han cursat estudis de llengua, literatura i cultura catalanes. I s'ha continuat fomentant els estudis avançats i de recerca en els centres de referència.

El Govern participa en institucions europees de referència. A destacar: la Xarxa Europea per a la Diversitat Lingüística i l'Associació d'Avaluadors de Llengües a Europa. D'altra banda, la DGPL ha participat en el projecte Linguanet Europa, un centre de recursos virtual i multilingüe al servei de l'ensenyament de llengües.

Pel que fa a la col·laboració amb els altres territoris de parla catalana, s'han realitzat accions bona part de les quals de cessió de recursos propis o d'incorporació a programes desenvolupats a Catalunya. També s'ha potenciat la realització d'una avaluació demolingüística territorialitzada de les set regions de la comunitat lingüística catalana.

### **4. La llengua de signes catalana**

El 2013 es va crear el Consell Social de la Llengua de Signes Catalana, òrgan que ha de tutelar la política lingüística institucional en aquest àmbit de la comunicació. El 2014 s'ha reunit per primer cop. Som, doncs, a l'inici d'un nou període on el compromís institucional haurà d'incrementar les accions que s'estan portant a terme per tal de garantir-ne el coneixement a les persones que ho requereixin.

### **5. Occità, aranès a Aran**

La composició de la població resident a la Val d'Aran segons el lloc de naixement (Padró municipal d'habitants de 2014) mostra quatre grups. El més nombrós, amb més d'un terç de la població (36,8%), és el de nats a la Val d'Aran. Els altres tres, al voltant del 20% cadascun, es reparteixen els individus nascuts a Catalunya, a la resta de l'Estat i a l'estranger.

D'aquestes dades es desprèn que l'alteració demolingüística propiciada per les migracions del segle passat (essencialment castellanoparlants) i les recents (amb una gran diversificació lingüística) ha alterat la preeminència de l'aranès en el seu ecosistema històric. Els col·lectius més importants que s'han incorporat a la Val d'Aran en el tombant de mil·lenni són el romanès, l'arabòfon i el castellà.



En relació amb la llengua inicial, segons l'EULP 2013 el grup més nombrós és el castellanoparlant, amb un 44,1%; el segon grup és l'occitanoparlant, amb un 20,8%; i el tercer lloc l'ocupa el grup catalanoparlant, amb un 15,8%. Pel que fa a la llengua identificació, la prelació seria la mateixa. Tots tres grups d'identificació lingüística guanyarien adeptes en relació amb la llengua inicial: el castellanoparlant, +1,3%; l'occitanoparlant, +0,9%; i el catalanoparlant, +0,7%.

Quant a les habilitats competencials en occità de la població, voldríem destacar que una de cada cinc persones no l'entén (19,3%) i quasi la meitat declara no saber-lo parlar (44,4%). Pel que fa a les habilitats lectoescriptores, els resultats obtinguts per l'EULP 2013 poden semblar sorprenents si tenim en compte que el seu accés al sistema escolar reglat és relativament recent i la seva presència en l'àmbit formal és escassa: prop d'un 60% declaren saber-lo llegir i més d'un terç declara saber-lo escriure.

L'anàlisi competencial segons l'edat ens presenta un grup, el més jove (de 15 a 29 anys), que mostra un cert equilibri entre les diferents habilitats, les actives i les passives, a causa del seu pas pel sistema educatiu. A partir de 65 anys, es troben els percentatges més importants d'individus que l'entenen i el saben parlar; tanmateix, les habilitats lectoescriptores, per raons òbvies, són de les més baixes. El grup de 30 a 44 anys és el més deficitari de tots en les habilitats d'entendre'l (74,3%), parlar-lo (44,5%) i llegir-lo (50,5%). No és sobrer recordar que aquest grup d'edat aglutina el gros de les noves migracions.

Amb aquesta base demolingüística i les condicions d'ús actual, la llengua castellana és l'habitual de més de la meitat de la població (55,1%). L'occità i el català se'n reparteixen un terç (17,6% l'occità i 16,4% el català). La resta (10,6%) correspon a l'amalgama de noves llengües que ha arribat recentment a la Val d'Aran.

El Govern català està portant a terme un conjunt d'accions tendents a subvertir l'estadi de minorització en què es troba l'occità a la Val d'Aran. Valorem especialment que aquesta llengua sigui l'eix del sistema educatiu reglat. També voldríem destacar el suport econòmic al Conselh Generau d'Aran en l'ensenyament de l'occità a la població adulta. Així com les diverses accions de promoció de la llengua que l'Informe detalla.

La presència de l'occità en la programació radiofònica i televisiva en els mèdia de la CCRTV també mereix el nostre reconeixement, ja que es tracta d'un àmbit de projecció de la llengua especialment important.

## 6. El marc legal

L'activitat jurídica de 2014 vinculada a la llengua catalana en l'àmbit lingüístic pertanyent a l'Estat espanyol tanca un període que es va iniciar l'any 2011 amb el canvi d'elits al poder de bona part dels territoris de parla catalana i del Govern de l'Estat. El nou catàleg normatiu que ha d'administrar, directament o indirecta, la funcionalitat de la llengua ens aporta accions positives i unes altres de clarament

negatives. Aquestes darreres ens arriben de la mà dels governs autonòmics ens mans del Partit Popular i del propi Govern de l'Estat. D'altra banda, a Catalunya la no aplicació de les lleis del codi de consum i del cinema, pendents de la resolució del recurs d'inconstitucionalitat interposat, alenteix l'avenç de la llengua catalana en aquests sectors.

En relació amb la política involucionista del Govern balear, un cop consolidada la nova regulació lingüística vinculada a la llengua catalana mitjançant la Llei 9/2012, de 19 de juliol, les novetats legislatives més ressenyables ens arriben de la mà de la Llei 11/2014, de comerç de les Illes Balears i de la Llei 7/2014, de protecció de les persones consumidores. Les referències lingüístiques de totes dues impliquen un afebliment dels drets lingüístics de la ciutadania. D'altra banda, una de les notícies més positives és el revés judicial que ha suposat per a la implantació del TIL l'estimació de diversos recursos mitjançant tres sentències que suspenen l'aplicació de l'ordre de desenvolupament del Decret 15/2013. S'inicia, doncs, un retorn progressiu a la situació anterior a l'aplicació de l'esmentat Decret.

Al País Valencià, en relació amb l'ensenyament, el nou currículum de primària que desplega la LOMQE (Decret 108/2014, de 4 de juliol) redueix significativament la presència del català. Alhora, l'Ordre 88/2014, de 9 de desembre, relativa al procediment d'autorització del projecte lingüístic de centre, elimina garanties d'ús del valencià en els centres. Pel que fa als mitjans de comunicació, la incoació pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme a finals de 2013, ha tingut com a conseqüència que el gener de 2014 es deixin de rebre les emissions de Catalunya Ràdio i de Catalunya Informació en el territori valencià.

A Catalunya, globalment, es podria dir que hi ha hagut poques novetats legislatives. I en aquest entorn polític frontista, una nova llei s'afegeix a la llarga llista de lleis de desplegament estatutari impugnades pel Govern estatal, el Defensor del Poble o el Partit Popular. Si en informes anteriors ja s'havia fet esment de la Llei d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya, La Llei del codi de consum, la Llei d'educació, la Llei de cinema i la Llei de l'occità, ara caldrà incorporar la Llei 16/2014, de 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea. Sens dubte, si les resolucions judicials contra les disposicions legislatives apuntades són negatives, l'escenari involutiu que s'aventura haurà assolit unes dimensions considerables.

El pes de la llengua catalana en el sistema educatiu català ha centrat la conflictivitat política i legislativa de l'any analitzat. L'aprovació dels reglaments que desenvolupen la LOMQE, d'una banda, i les diferents resolucions que qüestionen el model de conjunció lingüística, de l'altra, ens han instal·lat en un estadi de tensió permanent.

En el pla normatiu destaca sobre manera la promulgació del Reial Decret 591/2014, d'11 de juliol, que regula la compensació dels costos d'escolarització en centres privats per als pares que volen l'escolarització dels seus fills en castellà. El Ministeri d'Educació per compte de l'Administració educativa corresponent farà efectiu el pagament de 6.000 € per alumne, que posteriorment es descomptaran a la

Generalitat de Catalunya. Paradoxalment, la demanda d'ensenyament en valencià al País Valencià davant l'escassetat de línies no ha rebut un tractament simètric.

## 7. El pressupost

El pressupost que la Generalitat de Catalunya ha destinat a la Direcció General de Política Lingüística ha estat de 23.614.520,03 euros (el 2013, 27.648.064 euros). La quantitat global destinada per la Generalitat de Catalunya a actuacions de política lingüística des dels diferents departaments ha estat de 87.317.943,82 euros (el 2013, 93.518.304,94 euros).

## III. OBSERVACIONS GENERALS

Pel que fa a l'exposició de les dades, valorem molt positivament el nou format de l'Informe de Política Lingüística adoptat a partir de l'any 2011. L'ús de gràfics, titulars i frases destacades, així com la redacció concisa, clara i directa, representen una millora molt significativa, que afavoreix una millor anàlisi dels continguts que s'hi presenten.

Quant al contingut, és d'agrair l'esforç de selecció dels materials que s'ha fet. Les informacions redundants i innecessàries, més enllà de la percepció acumulativa que generen, dificulten la identificació de les grans línies d'actuació seguides. Tal com es reclamava en els dictàmens dels anys 2011, 2012 i 2013, hauria estat recomanable definir una bateria d'objectius que permetés una valoració d'acompliment més precisa.

Valorem com un encert la presentació en el primer capítol de les dades demolingüístiques més actualitzades sobre les competències i els usos de la llengua catalana. En tot projecte de planificació lingüística la caracterització de l'estat de salut de la llengua és un indicador imprescindible per avaluar la validesa de les accions portades a terme.

Seguint també les recomanacions dels dictàmens de 2011 i 2012, hauria estat clarificador vincular l'acció de Govern a l'assignació pressupostària. Al capdavall, en un marc restrictiu com el que estem vivint, la distribució econòmica dels recursos esdevé un dels indicadors més diàfans de les prioritats programàtiques.

Finalment, valorem molt positivament la incorporació des de 2013 de dos nous àmbits a l'Informe, els referits a la llengua de signes catalana i a l'occità de la Vall d'Aran. Tanmateix, En el cas de la llengua de signes catalana, el fet que encara no hi hagi perspectiva històrica de les primeres accions de Govern no ens permet fer-ne una valoració diacrònica. En relació amb l'anàlisi de la vitalitat, l'ús i la promoció de l'occità a la Val d'Aran, considerem que ha estat un encert propiciar-ne un tractament singular en un dels grans apartats de l'Informe.

## IV. OBSERVACIONS ESPECÍFIQUES

### 1. La situació lingüística de 2013

Si fem una prospecció diacrònica, resulta preocupant la pèrdua d'efectius de llengua inicial catalana que s'observa des de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*. Sembla que el saldo negatiu de catalanoparlants inicials es podia haver donat per la confluència de variables demogràfiques i sociolingüístiques. Les primeres s'associen a la dinàmica negativa del creixement natural de població i la consegüent piràmide demogràfica regressiva. Les segones poden tenir a veure amb la major presència de catalanoparlants en les generacions de més edat, fet que propicia una pèrdua més gran d'efectius que en les generacions joves, aquestes darreres amb un major recorregut vital. El contrast de les dades de 2003 i 2008 va evidenciar una pèrdua de 86.000 catalanoparlants inicials, un 4,3% dels poc més de dos milions que hi havia el 2003. Deu anys més tard, la tendència decreixent no s'ha estroncat però s'ha moderat considerablement (11.000 persones, -0,5%).

L'EULP 2013 aporta resultats positius en dues qüestions determinants a l'hora de valorar la capacitat d'atracció de la llengua catalana: el contrast entre llengua inicial i llengua d'identificació i en els valors de la transmissió lingüística intergeneracional. Encara que els diferencials obtinguts no són importants, aquestes dades fan pensar que la direccionalitat del procés és l'adequada.

L'EULP 2013 ens proporciona informació sobre les diferents habilitats lingüístiques (entendre, parlar, llegir i escriure). Els resultats proporcionats per l'Informe de Política Lingüística 2013 es van obtenir a partir de dades declarades en preguntes de tipus dicotòmic, això és, que només preveuen una resposta positiva o negativa (*sí* o *no*). En canvi, en l'Informe de 2014, les dades ja han rebut un tractament escalar. Ens agradaria destacar que aquestes darreres aporten una visió més realista del nivell competencial de la població. En aquest sentit, és important destacar les xifres, sensiblement més baixes, corresponents a l'assoliment de competències fortes per part de la població: entendre 80,7%, parlar 65,6%, llegir, 69,7% i escriure 48,7%. Les dues primeres tenen una rellevància especial perquè condicionen la comunicació oral més immediata, tant des del vessant passiu com de l'actiu.

Pel que fa a les dades competencials del Cens lingüístic 2011, caldria esbrinar quines són les causes metodològiques que expliquen uns resultats sensiblement més baixos que les dades corresponents a les enquestes EULP.

Comptat i debatut, hom pot afirmar sense risc d'equivocar-se que l'increment dels valors competencials s'ha d'associar a unes polítiques lingüístiques especialment actives a l'hora de millorar el coneixement de la llengua històrica i territorial. L'estancament o fins i tot la reculada lleu d'alguna d'aquestes habilitats troba una justificació versemblant en l'impacte demolingüístic de les noves migracions. Tanmateix, estroncats els fluxos migratoris contemporanis, si la capacitat

d'atracció de la llengua catalana continua activada, és raonable pensar que les dades competencials aniran millorant.

De manera semblant, la intervenció planificadora institucional també tingut una certa influència en la distribució dels usos lingüístics. Una influència que ha estat positiva en la millora dels usos formals de la llengua. Tanmateix, la millora del usos en general i dels interpersonals en particular és un dels grans reptes que ha d'abordar la intervenció sobre la llengua. Tot i que l'ús de la llengua no perd terreny entre el col·lectiu de parlants nadius, té força dificultats a l'hora d'atreure coneixedors cap a un ús social efectiu. Un dèficit que n'entorpeix l'adopció entre el col·lectiu de nouvinguts i dificulta l'objectiu de fer del català la llengua de cohesió grupal. En aquest sentit, hem d'observar amb preocupació l'important decalatge (14,4 punts) que hi ha entre els percentatges atribuïts a la llengua habitual catalana (36,3%) i castellana (50,7%).

També s'ha d'observar amb preocupació la dinàmica decreixent que ha experimentat la presència de la llengua catalana en àmbits com el de la justícia, el cinema, la música i els videojocs. Contràriament, la llengua catalana guanya terreny en l'àmbit de la ràdio, la premsa escrita diària, el teatre i les arts escèniques. En el cas de la ràdio és interessant constatar com el consum exclusiu supera el del castellà malgrat haver experimentat un descens lleuger. L'increment del consum dual (català i castellà) en determinades emissores en justifica aquesta petita reculada. Quant a la premsa diària i les revistes, els increments interanuals favorables a la llengua catalana han estat de 7 i de 3 punts percentuals respectivament. El món de la xarxa, allà on la llengua es desterritorialitza, el català també hi troba un encaix còmode. Val a dir, però, que en relació amb l'any 2013 el consum de webs en català ha disminuït 4,1 punts.

## 2. **L'acció de Govern**

En un marc d'hostilitat legislativa cap a la llengua catalana, s'ha de valorar molt positivament la solidesa del model de conjunció lingüística a l'ensenyament reglat. Dèiem en el dictamen de l'Informe de 2013 que el fet que només hi hagués hagut 48 sol·licituds d'ensenyament en castellà era un indicador feient de l'alta consideració que li atorga la ciutadania. Mitjançant l'Informe sobre l'estat de la llengua catalana 2014 (Observatori de la Llengua), sabem que les sol·licituds s'han incrementat (472). Tanmateix, es tracta d'una xifra exigua, resultat de campanyes orquestrades per determinades associacions contràries al sistema de conjunció lingüística català.

També és força satisfactòria l'acció conjunta del Departament d'Ensenyament i del CPNL en la formació de les persones nouvingudes. És fonamental dotar de competència lingüística en llengua catalana a una població que ha d'incorporar-se al projecte de fer del català la llengua comuna, més enllà de la seva llengua inicial. Atès que la paralització dels fluxos migratoris ja ha tingut com a conseqüència la disminució dels cursos de llengua catalana presencials, potser ha arribat el moment de centrar els nostres esforços a potenciar les plataformes d'ensenyament virtual (Parla.cat) i els recursos lingüístics a la xarxa (Aula Mestra).

D'altra banda, és força preocupant la davallada de la presència de la llengua catalana en l'àmbit dels màsters universitaris els cursos 2012-2013 i 2013-2014. El darrer curs presenta un increment del percentatge de la llengua castellana correlatiu al descens de la presència de d'altres llengües. El curs 2013-2014 la presència de la llengua catalana en els estudis de grau ha experimentat un lleuger augment i arriba al 76,5%. Sens dubte, el pes que ha de tenir la llengua catalana en un sistema universitari que potencia cada cop més la internacionalització de la seva oferta és un debat que s'ha d'abordar sense més dilació.

En l'àmbit de la qualitat lingüística, constatem la tasca extraordinària i el reconeixement internacional del TERMCAT. Així mateix, valorem altament la funcionalitat i la utilitat de l'Optimot, com a eina que facilita l'ús del català.

Valorem molt positivament l'atenció dedicada per l'Administració catalana a la formació en llengua catalana en els àmbits ocupacional, empresarial, Administració pública, Administració local i el món de la judicatura.

La Generalitat de Catalunya ha centrat els seus esforços en els àmbits on la situació de la llengua catalana es mostra més deficitària: socioeconòmic, oci, sanitat, justícia i cinema. Val a dir, però, que els resultats han estat més aviat minsos, per no dir desoladors.

També és un lloc comú en els informes la valoració positiva de la col·laboració de la societat civil en accions de foment de l'ús de la llengua, com el programa "Voluntariat lingüístic". Menció a part tenen les accions empreses per un conjunt d'entitats que treballen per a la millora de la presència de la llengua catalana. És fonamental que l'Administració continuï donant suport a les iniciatives que plantegen. Som davant d'una autèntica acció lingüística "des de baix" que suma esforços al procés institucional de normalització lingüística.

### **3. La projecció exterior**

Quant a la projecció de la llengua i la cultura catalanes fora del seu àmbit lingüístic, el dictamen de l'Informe 2013 insistia en el fet que s'havia de valorar molt positivament la consolidació de la Xarxa d'Estudis Catalans a l'Exterior de l'Institut Ramon Llull. El 2014 el nombre d'universitats de fora de l'àmbit lingüístic que ofereixen estudis de català ha baixat de manera substancial: de 114 s'ha passat a 86. Aquesta davallada tan brusca ens ha sorprès enormement ja que entenem que l'esforç econòmic que suposa garantir la presència d'estudis lingüístics catalans a l'exterior es veu compensada pel reconeixement internacional que se'n deriva.

Pel que fa a la col·laboració amb la resta de territoris de parla catalana, la conjuntura política a 2014, resultant de les conteses electorals de 2011, no permet acords de col·laboració interautonòmica sòlids. A l'espera de canvis en les elits governants, tant al País Valencià com a les Illes Balears, les accions portades a terme s'han d'anar intensificant. Arribats en aquest punt voldríem destacar la posada en marxa d'una nova onada d'enquestes lingüístiques territorialitzades. A

deu anys vista de la primera sèrie conjunta (2003-2004), els resultats ens permetran fer una nova avaluació de conjunt de la vitalitat i l'ús de la llengua en totes les regions de l'àmbit lingüístic.

#### 4. **La llengua de signes catalana**

Valorem molt positivament la creació del Consell Social de la Llengua de Signes Catalana i encoratgem l'esmentada institució a gestionar adequadament aquest àmbit de la comunicació.

#### 5. **L'occità, aranès a l'Aran**

A diferència de l'Informe 2013, en l'actual disposem de les dades corresponents a la llengua inicial i a la llengua d'identificació. S'hi observa que tots tres grups principals (occità, català i castellà) presenten una identificació lingüística superior a la llengua inicial. El guany és escàs en tots tres casos i ens permet aventurar una certa estabilitat. Una altra cosa és l'evolució diacrònica de les dues variables. Si comparem les dades de 2013 amb les de 2008 observem amb preocupació la davallada percentual del grup occitanoparlant de primera llengua, quasi correlativa a l'increment (substancialment més important) del castellanoparlant. Passa el mateix quant a la llengua d'identificació.

Si el contrast de les dades sincròniques de la llengua inicial i d'identificació, ens permet aduir una certa capacitat d'atracció en un context d'estabilitat dels grups lingüístics, l'evolució diacrònica fa encendre els llums d'alarma: si a 2008 el grup amb més capacitat d'atracció era l'occitanoparlant, a 2013, l'increment més important en la identificació lingüística s'ha donat en el castellanoparlant.

Pal que fa a l'evolució de les competències lingüístiques, el fet de disposar d'una sèrie que comença l'any 2008 no ens ofereix una perspectiva suficient per fer-ne una anàlisi acurada. El període 2008-2013 estableix un context demolingüístic nou, que contrasta amb el que hi havia a finals del segle passat, abans de l'arribada massiva de població forana. Caldrà estar atents, doncs, a l'evolució competencial que definiran les dades de l'EULP 2018. En un context d'estabilització de la població, amb més temps d'exposició lingüística a l'aranès i amb un sistema escolar que anirà poliglòtitzant l'alumnat seria de preveure que les habilitats competencials milloressin. En aquest àmbit és fonamental centrar els esforços a reduir les xifres d'incompetència en les habilitats d'entendre la llengua i, sobretot, de saber-la parlar. Altrament, els usos interpersonals se'n ressentiran.

Certament, és força preocupant el predomini abassegador de la llengua castellana com a llengua habitual segons l'EULP 2013. Més encara quan l'anàlisi diacrònica mostra un augment espectacular del seu ús (+17%) segons l'EULP 2008. Un increment que va en detriment de l'ús de l'occità (-6%) i de les llengües d'uns col·lectius de nousvinguts que majoritàriament adopten el castellà com a llengua d'integració social (-12%).

El Govern català està portant a terme un conjunt d'accions tendents a subvertir

l'estadi de minorització en què es troba l'occità a la Val d'Aran. Valorem especialment que aquesta llengua sigui l'eix del sistema educatiu reglat. També voldríem destacar el suport econòmic al Conselh Generau d'Aran en l'ensenyament de l'occità a la població adulta. Així com les diverses accions de promoció de la llengua que l'Informe detalla.

La tasca de redreçament de l'occità a la Val d'Aran l'entnem com un repte d'una magnitud extraordinària. L'arribada a bon port del procés de normalització de l'occità requereix d'una acció planificada, amb uns objectius ben identificats i una temporització adequada. Sens, dubte, el primer pas ha de ser incorporar la llengua occitana, en les seves diferents habilitats competencials, en el repertori de la població resident al territori. També valorem molt positivament totes les accions tendents a millorar-ne la matriu de prestigi i la seva presència social. Si de cas, no podem estar-nos de dir que caldria intensificar substancialment la intervenció sobre aquest ecosistema comunicatiu si de veritat volem que l'occità sigui la llengua de cohesió social de la Val d'Aran.

## 6. El marc legal

Les eleccions autonòmiques i les eleccions al govern de l'Estat espanyol de 2011 van propiciar canvis importants en la gestió territorial i en el poder central. El Partit Popular va assolir una concentració de poder molt important, de tal manera que en l'àmbit lingüístic de la llengua catalana només Catalunya va restar-ne al marge. Les noves directrius impulsades per la nova ideologia al poder, després d'un període inicial d'acomodació administrativa, es van anar mostrant amb tota la seva cruesa. Els darrers anys hem viscut, doncs, una autèntica ofensiva contra el reconeixement, la protecció jurídica i la normalització lingüística del català. L'avaluació de l'any 2014, a les acaballes d'una legislatura de gran hostilitat cap a la llengua catalana, ens ha de permetre fer un balanç de la implantació d'un programa pautat de mesures intervencionistes contràries a la viabilitat comunicativa de la llengua catalana.

El debat sobiranista a Catalunya i l'aprofundiment en les polítiques de minorització de la llengua catalana en la resta de territoris catalanòfons de l'Estat espanyol han motivat que la qüestió lingüística hagi tingut un paper central en la dinàmica política i social. Tanmateix, tot i el protagonisme de la llengua en aquest escenari extraordinàriament tensionat, l'estatus normatiu de la llengua catalana no ha experimentat canvis substancials a 2014. Globalment es podria afirmar que ha estat un any de desplegament reglamentari i d'actuacions administratives. Com s'ha dit, les noves orientacions legislatives ja s'havien consolidat a 2013.

A les Illes Balears aquesta legislatura ha permès visualitzar una dualitat clarament definida. D'una banda, és el territori on la política d'hostilitat cap a la llengua catalana ha mostrat un capteniment institucional més ferm. De l'altra, en justa correspondència, és un dels àmbits on les reaccions socials contra aquesta política lingüística s'han mostrat amb més intensitat.

El món de l'ensenyament balear i la societat en general assistiran el 2013 a un



canvi de normativa d'una transcendència especial. Ens referim a l'aprovació del Decret , de 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integral de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes. Aquest decret, que concitarà un enorme rebuig social, torpedina el consens que va assolir l'anomenat "decret de mínims" i redueix sensiblement la presència de la llengua catalana en l'entorn educatiu. En el seu moment, els sindicats CCOO, UGT i STEI van presentar diversos recursos contra l'esmentat Decret. La suspensió del Decret 15/2013 mitjançant tres sentències ha estat una magnífica notícia

Al País Valencià, des de l'any 1995 ençà, amb l'accés del Partit Popular al govern de les institucions valencianes, s'ha rutinitzat una no-intervenció que ha impedit l'aplicació d'una política lingüística efectiva en favor de la llengua catalana. Tanmateix, els darrers anys s'ha constatat una intervenció clarament involutiva especialment en dos sectors de gran importància, l'ensenyament i els mitjans de comunicació. Amb la nova legislació, el 2014 queda en suspens el dret legal de rebre l'ensenyament en valencià i la mateixa disponibilitat de línies per cobrir-ne la demanda. En un marc de desenvolupament del Decret de plurilingüisme (Decret 127/2012, de 3 d'agost) tot fa pensar que a la pràctica la Direcció General d'Educació serà qui acabarà determinant el programa lingüístic de centre. Quant als mitjans de comunicació, l'any 2014 consolida la dinàmica prevista per la Llei 4/2013, de 27 de novembre, de supressió de la ràdio i la televisió públiques valencianes. D'aquesta manera, l'estratègia iniciada els inicis de la legislatura a propòsit de l'obstaculització de la recepció de TV3 en terres valencianes arriba al seu punt culminant. L'encongiment dràstic de la presència mediàtica de la llengua catalana ha arribat a un punt que la invisibilitza en un àmbit vital per a la seva projecció de futur.

A Catalunya, les expectatives de millora de la matriu legislativa de la llengua catalana que emanaven de l'Estatut d'Autonomia renovat el 2006 es van veure truncades d'una forma brusca. Certament, la nova doctrina que ha generat la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010 plantejava un bon grapat d'incògnites en relació amb l'evolució futura del dret lingüístic. Unes incògnites que el degoteig de resolucions que s'han anat dictant, en bona part desfavorables a la llengua catalana, està clarificant. Paral·lelament, el desplegament de la Llei orgànica 8/2013 de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, (LOMQE), coneguda popularment com la "Llei Wert", el 2014 ha anat fent el seu camí. Més enllà d'aquest escenari negatiu –i en bona mesura com a conseqüència– el debat sobre l'estatus que hauria de tenir la llengua catalana en una futura Catalunya independent ha tingut un protagonisme destacat.

D'altra banda, cada cop va augmentant el gruix de sentències del Tribunal Suprem (TS) i el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) que avala la vehicularitat de la llengua castellana. Les resolucions en qüestió s'emparen en una interpretació restrictiva de la sentència del Tribunal Constitucional 31/2010. D'aquesta manera, es reconeix el dret dels pares recurrents que els seus fills rebin l'ensenyament en castellà amb els companys a l'aula. El qüestionament de l'atenció individualitzada, procediment previst per la Llei d'educació catalana, implica una afectació col·lectiva que ha suscitat protestes massives en el sector educatiu. Alhora el TS ha

avalat el criteri segons el qual el sistema educatiu català ha de proporcionar un 25% de classes en castellà dictaminat pel TSJC com a mesura cautelar. La reacció jurídica de la Generalitat de Catalunya ha estat ferma, tot esgotant els recursos que el procediment judicial posa a l'abast en la defensa de la LEC i l'autonomia dels centres per elaborar i aplicar el seu programa lingüístic.

## 7. El pressupost

Des d'una perspectiva diacrònica, dèiem en el dictamen de 2013 que s'havia de valorar molt positivament l'increment de la quantitat global destinada per la Generalitat de Catalunya a actuacions de política lingüística: s'havia passat de 88.164.541,03 euros el 2012 a 93.518.304,94 euros el 2013. L'any 2014, el pressupost ha experimentat un retrocés que ens ha situat novament al voltant de la xifra destinada el 2012. En aquest sentit és important recordar que l'any 2011 la despesa va ser de 122.339.237,41. Tot i ser conscients dels equilibris pressupostaris que exigeix la situació econòmica actual, entenem que la causa de la normalitat lingüística ha de ser una de línies estratègiques fonamentals d'un Govern que aspira a la sobirania del seu país.

## V. CONCLUSIONS

Tota planificació lingüística solvent ha de descansar en una anàlisi tan exhaustiva com sigui possible de la realitat sociolingüística que es vol gestionar. Així, doncs, considerem que l'Administració ha de potenciar la recerca en aquest àmbit i propiciar la realització de treballs que avaluin l'estat real de la llengua en els diversos entorns en què es manifesta. En aquest sentit, s'han d'impulsar recerques, quantitatives i qualitatives, que ens aportin informacions rellevants sobre les dinàmiques comunicatives que senyoregen el nostre ecosistema. Pel que fa a l'avaluació de les grans variables sociolingüístiques, és fonamental potenciar la realització, si més no cada deu anys, d'onades d'enquestes territorialitzades que ens aportin una visió global de l'estat de salut de la llengua catalana.

Tot i constatar la precarietat dels usos lingüístics de la llengua catalana, som del parer que la direccionalitat de la política lingüística és l'adequada. L'aposta d'incidir en la millora dels usos interpersonals vinculats a la col·loquialitat és a la base de l'objectiu de fer de la llengua catalana l'eina de comunicació intergrupals i de cohesió social. I portar a terme la planificació des d'una política transversal, considerem que és un requeriment ineludible. Si l'opció estratègica ens sembla oportuna, ara cal optimitzar-ne la gestió i l'execució.

La bilingüïtzació efectiva de tota la població, la instal·lada i la nouvinguda, ha de continuar sent un objectiu central, ja que la asimetria de competències entre els dos grans grups etnolingüístics, favorable al grup castellanoparlant, acaba mediatitzant els usos intergrupals i condiona l'adquisició de la llengua catalana i el seu ús per part de les persones nouvingudes. Paral·lelament, cal incrementar les accions destinades a augmentar l'ús social del català posant a la disposició de la ciutadania i de les empreses les eines i els recursos necessaris. Finalment, la

millora de la matriu valorativa de la llengua catalana s'ha d'impulsar des de la consideració combinada dels seus valors integratius i instrumentals.

Les dades que aporta l'informe identifiquen els àmbits on la llengua catalana no acaba de trobar l'encaix que li correspon. En els àmbits socioeconòmic, del lleure, la sanitat, la justícia i el cinema, la llengua catalana hi té una presència força deficitària. La situació és encara més preocupant quan se'n constata una certa cronificació. El cas és que les accions efectuades tenen una impacte molt baix. Caldria, doncs, repensar l'estratègia d'incorporació de la llengua catalana en aquests àmbits.

D'altra banda, també voldríem destacar el nou estatus jurídic de l'occità d'Aran. La seva oficialitat, amb base estatutària en el conjunt del territori català, lluny d'instal·lar-la en el terreny simbòlic, s'ha de fer efectiva. És obvi que és peremptori activar tot un seguit de mesures que millorin la vitalitat i l'ús de l'esmentada llengua. Cal, doncs, una major explicitació del programa pautat de rehabilitació de l'aranès.

La projecció exterior de la llengua i la col·laboració catalana amb la resta de territoris de l'àmbit lingüístic són objectius indefugibles. La consolidació de la Xarxa d'Estudis Catalans a l'Exterior, tot i les incerteses pressupostàries, és una magnífica notícia. Tanmateix, la disminució substancial d'universitats que imparteixen estudis catalans s'ha d'avaluar amb rigor. D'altra banda, instem el Govern de la Generalitat de Catalunya a promoure el lideratge de la cooperació, en situació d'igualtat, entre els territoris de parla catalana.

La millora de la matriu legal de la llengua catalana és un objectiu imprescindible per tal que el procés de normalització arribi a bon port. En aquest sentit, l'hostilitat legislativa en què s'ha substanciat l'ofensiva ideològica de les elits polítiques que ocupen el poder, al Govern central i a bona part de l'àmbit lingüístic, constitueix un gran entrebanc. El món de l'ensenyament podria ser-ne el gran damnificat. Caldrà explorar, doncs, totes les vies de resistència possibles.

En relació amb l'estatus de la llengua catalana, entenem que s'ha d'aprofitar de manera òptima el posicionament respecte al pluralisme, cada cop més favorable, de les democràcies occidentals consolidades i de les noves democràcies. Aquest nou valor en alça generalment és acceptat com l'única via per a resoldre els conflictes identitaris i lingüístics. La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries és un cas de legislació internacional a tenir ben present a l'hora de no defallir en l'objectiu peremptori d'aconseguir que l'Estat espanyol assumeixi efectivament el plurilingüisme del seu territori.